

ZWYKŁE POMOCY – NIEZWYKŁE ZAJĘCIA

Według popularnego mema trudno odróżnić nauczyciela idącego do pracy od osoby, która właśnie organizuje przeprowadzkę – obydwoje są tak objuczeni. W przepastnych nauczycielskich torbach znajdują się cierpliwie zbierane czasopisma i gazety, rolki po papierze toaletowym, plastikowe zakrętki, wypraski po jajkach... oraz wiele innych rzeczy, które inni po prostu wyrzucają, a które dla twórczych nauczycieli stanowią materiał na kolejne zajęcia. W artykule przedstawiamy garść inspiracji, jak ze zwykłych przedmiotów stworzyć niezwykle pomoce dydaktyczne.

ALICJA MIRONIUK

Praktyka nauczycielskiego chomikowania ma wiele przesłanek – od względów ekonomicznych (konieczności finansowania pomocy do własnych zajęć), przez metodyczne (ilość materiałów dydaktycznych musi odpowiadać liczbie dzieci lub stanowić jej wielokrotność), po ekologiczne (wiele materiałów i opakowań można ponownie wykorzystać). Proste, tanie i powszechnie dostępne materiały (w tym „czyste śmieci”) same w sobie stają się tematem zajęć, ponieważ przedszkolaki mogą je twórczo przekształcać zarówno w wyobraźni (w zabawach symbolicznych), jak i manualnie (w zabawach konstrukcyjnych, plastycznych, technicznych, eksperymentach).

Na ile sposobów na zajęciach możemy wykorzystać łatwo dostępne, proste i tanie materiały? I dlaczego zawsze warto mieć przy sobie rolkę papierowej taśmy malarskiej?

Woreczek strunowy...

...i kolorowe farby

To prosta aktywność, która pomaga dzieciom eksperymentować z łączeniem kolorów. Potrzebne są farby w kolorach podstawowych, farba biała lub czarna oraz kartoniki w wybranych kolorach. Dzieci losują kartoniki

i „zamawiają” u nauczyciela dwa kolory, dzięki którym uzyskają kolor wylosowanego kartonika. Zamknięty woreczek strunowy jest pomocą, która ułatwia dzieciom obserwację stopniowego łączenia się kolorów, wspiera rozwój motoryki małej oraz relaksuje. W zabawie przedszkolaki weryfikują swoje hipotezy – nie zawsze dwa wybrane kolory połączą się w pożądaną kolor. Z tego powodu zabawa może mieć kilka etapów, na których dzieci będą próbować zmieniać kolory, np. najpierw łącząc biały i czerwony, aby uzyskać różowy, a następnie po dodaniu niebieskiego koloru stworzyć fioletowy.

Po uzyskaniu poszukiwanego koloru końcówkę woreczka można odciąć, tak aby wylewać z niego farbę (jak z rękawa cukierniczego). Nienaruszony woreczek działa jak kolorowa tablica, na której dzieci mogą pisać litery i cyfry, a także bawić się w kalambury. Nieudany rysunek łatwo „zmazać”, przesuując dłonią po woreczku.

...niebieska woda i marker

Ten eksperyment pomoże dzieciom zrozumieć obieg wody w przyrodzie. Na woreczku rysujemy ilustrację markerem: na dole rzekę, morze lub jezioro, a na górze chmurę. Wlewamy niebieską wodę na dno, a następnie

zamykamy woreczek. Tak przygotowany zestaw badawczy przyklejamy do okna, najlepiej w nasłonecznionym miejscu. Nauczyciel pyta przedszkolaki o ich hipotezy dotyczące pytania: „Co stanie się z wodą w zamkniętym woreczku strunowym?”. Czas pojawienia się efektu eksperymentu (skroplonej niebieskiej wody na ścianach woreczka) jest zależny od pory roku i ekspozycji na światło. Przy odrobinie cierpliwości woreczek może okazać się bardzo pomocny w wyjaśnieniu dzieciom sposobu, w jaki woda krąży w przyrodzie. Przedszkolaki chętnie badają to zjawisko, naciskając na skroploną wodę i obserwując, jak z „chmur” wraca do „rzeki”.

...olej i kolorowa woda

To zadanie jest proste, a jednocześnie... niemożliwe. Nauczyciel zaprasza dzieci do zabarwienia wody na ich ulubiony kolor, a następnie prosi o wymieszanie jej z olejem. Przedszkolaki przyjmują różne strategie, próbując wymieszać płyny, a świadomość, że jest to niemożliwe, stanowi pierwszą lekcję fizyki. Zabawa może być punktem wyjścia do dalszego badania rozpuszczalności różnych substancji w wodzie (sypkich – jak barwnik spożywczy, oraz płynnych – jak olej). Podświetlony latarką i obracany w dłoniach woreczek daje efekt podobny do lampy lawy.

...żel do włosów, brokat i drobne przedmioty

Ta aktywność ma wiele wariantów w zależności od dostępnych dodatków oraz tła rozrysowanego na kartce papieru. Na początku dzieci wlewają do woreczka żel do włosów (kolorowy lub przezroczysty) oraz brokat. Dalszy przebieg zabawy zależy wyłącznie od wyobraźni przedszkolaków i nauczyciela. Przykładowe pomysły z wykorzystaniem koralików:

- ▶ Dekoracje na różne okazje – nauczyciel rysuje markerem na kartce dowolny kształt, a następnie kładzie ją pod woreczkiem wypełnionym żelem, z brokatem i koralikami. Zadaniem dzieci jest udekorowanie rysunku przez przesuwanie palcami koralików.
- ▶ Głodny potwór – nauczyciel rysuje na kartce potwora z otwartą paszczą. Dziecko rzuca kostką lub kostkami, a następnie karmi potwora tyłoma koralikami, ile wskazuje kostka (kostki).

Gdy koraliki zostaną przesunięte do paszczy, dziecko ponownie rzuca kostką.

- ▶ Popsute literki – nauczyciel rysuje niekompletne litery, np. A brakuje poziomej kreski, B ma tylko jeden brzuszek, W brakuje jednej kreski. Zadaniem dzieci jest uzupełnić koralikami brakujące części litery. W tej zabawie warto zwrócić uwagę przedszkolaków na podobieństwa między literami – P i B; I, L, E; T i F.

...i koraliki

Przeliczanie koralików i zamykanie ich w woreczkach to według Mirosława Dąbrowskiego doskonała zabawa i wspieranie dziecięcego myślenia matematycznego, zwłaszcza w kontekście kształtowania struktury systemu dziesiętnego. Nauczyciel rozdaje przedszkolakom po kilka małych woreczków strunowych wraz z dużą liczbą koralików. Zasada grupowania koralików w woreczkach jest jedna – w woreczku ma być dokładnie 10 koralików (nie mniej, nie więcej). Jeżeli z puli koralików zostanie ich mniej niż 10, nie trafiają do woreczka. Takie porządkowanie przedmiotów (a zwłaszcza zamykanie woreczka z 10 koralikami) pomaga dzieciom eksperymentować z systemem dziesiętnym, a także poznawać rolę cyfry w zapisie liczby dwucyfrowej. Choć jedną liczbą dwucyfrową, którą zapisują przedszkolaki, jest 10, wspomniane zabawy stanowią wartościowe przygotowanie do matematycznej edukacji wczesnoszkolnej. Ponadto zabawa z koralikami i woreczkami pozwala dzieciom ćwiczyć przeliczanie na konkretach (w zakresie 10 i po 10), poszerza zakres wykonywanych obliczeń oraz umożliwia szybką korektę błędów (wystarczy dołożyć lub wyjąć koralik z woreczka).

